

PERSBERICHT van het EU-drugsagentschap in Lissabon

JAARVERSLAG 2011: HOOGTEPUNTEN 1

Beleid en maatregelen moeten een antwoord geven op de problemen van het volgende decennium, aldus het hoofd van het drugsagentschap

(15.11.2011, LISSABON **EMBARGO 10:00 WET/Lissabon**) Het *Jaarverslag 2011: Stand van de drugsproblematiek in Europa* is er 'een van contrasten', zo verklaart het **EU-drugsagentschap (EWDD)**. Het vandaag in Lissabon gepresenteerde verslag laat zien dat het drugsgebruik in Europa redelijk stabiel blijft, met enkele positieve signalen dat het gebruik van cocaïne mogelijk over zijn hoogtepunt heen is en dat het cannabisgebruik onder jongeren blijft afnemen. Maar indicaties voor de stabiliteit van enkele van de meer traditionele drugs worden tenietgedaan door nieuwe bedreigingen. In het jaarverslag worden de ontwikkelingen op de markt voor synthetische drugs gerapporteerd, evenals de snelle opkomst van nieuwe drugs en het wijdverbreide polydrugsgebruik. Bij de presentatie van de jaarlijkse monitor van het waarnemingscentrum verklaarde **Wolfgang Götz, directeur van het EWDD**: 'Het Europese drugsbeleid en de maatregelen moeten nu vorm krijgen om de problemen van het komende decennium het hoofd te kunnen bieden'.

Cocaïne — Is de cocaïnebubbel gebarsten?

In de afgelopen 10 jaar is cocaïne uitgegroeid tot het meest gebruikte illegale stimulerende middel in Europa, met de meeste gebruikers in slechts een beperkt aantal West-Europese landen. Ongeveer 14,5 miljoen Europeanen (15–64 jaar) hebben ooit tijdens hun leven cocaïne gebruikt, waarvan ongeveer 4 miljoen in het afgelopen jaar (hoofdstuk 5, tabel 9). Maar nieuwe, vandaag gepresenteerde gegevens doen de vraag rijzen of de populariteit van de deze drug over zijn hoogtepunt heen is.

Recent uitgevoerde enquêtes over het cocaïnegebruik laten enige gunstige tekenen zien in de landen met het hoogste gebruik. Zo melden **Denemarken, Spanje, Italië** en het **Verenigd Koninkrijk** — vier van de vijf landen met de hoogste gebruiksniveaus — voor het afgelopen jaar een zekere daling in het cocaïnegebruik onder jongvolwassenen (15–34 jaar), een weerspiegeling van de in **Canada** en de **Verenigde Staten** waargenomen trend (hoofdstuk 5, figuur 10; figuur GPS-14, deel ii) ⁽¹⁾. Recente enquêtes in recreatieve settings in sommige landen laten eveneens een afname van het cocaïnegebruik zien.

'De financiële lasten van regelmatig cocaïnegebruik kunnen de drug tot een minder aantrekkelijke optie maken in landen waar bezuinigingen nu aan de orde van de dag zijn', aldus het jaarverslag. De gemiddelde straatwaarde van cocaïne in de meeste EU-landen varieert van 50 EUR tot 80 EUR per gram (hoofdstuk 5, tabel 8; tabel PPP-3, deel i). Bij het 'positieve imago' van de drug als onderdeel van een welvarende leefstijl kunnen ook steeds meer vraagtekens worden geplaatst door de groeiende erkenning van aan cocaïne gerelateerde problemen (zoals een hoger aantal spoedopnamen, de hulpverleningsvraag en sterfgevallen).

Ongeveer 17% van de drugsgebruikers die zich meldden voor gespecialiseerde verslavingsbehandeling, noemden cocaïne als hun belangrijkste probleemdruk (figuur TDI-2, deel ii). En jaarlijks worden er in Europa ongeveer 1 000 aan cocaïne gerelateerde sterfgevallen gemeld. Cocaïne en zwaar episodisch ('binge') drinken gaan vaak hand in hand. Uit recente onderzoeken is gebleken dat meer dan de helft van de cocaïneafhankelijke gebruikers die onder behandeling waren, ook verslaafd waren aan alcohol (zie kader, hoofdstuk 5) ⁽²⁾. De lidstaten melden nu verbeterde therapeutische interventies en positieve ervaringen bij de behandeling van problematische cocaïnegebruikers.

Het aantal inbeslagnames van cocaïne in Europa blijft stijgen (van 56 000 in 2004 naar ca. 99 000 in 2009 — tabel SZR-9), maar toch zijn de onderschepte hoeveelheid en de zuiverheid van de drug de afgelopen jaren sterk afgenomen. De totale hoeveelheid onderschepte cocaïne in Europa vertoonde een piek in 2006 en is sindsdien gehalveerd tot een geschatte 49 ton in 2009 (hoofdstuk 5, tabel 8). Terwijl de handelsroutes voor cocaïne via West-Afrika mogelijk minder worden gebruikt, zijn er aanwijzingen voor een toenemende activiteit ten oosten van Europa.

Cannabis — dalende trend onderzocht

Ongeveer 78 miljoen Europeanen — een op de vijf volwassenen van 15–64 jaar — hebben ooit tijdens hun leven cannabis gebruikt, waarvan ongeveer 22,5 miljoen in het afgelopen jaar (hoofdstuk 3, tabel 4). Hierdoor is cannabis nog steeds Europa's meest gebruikte illegale drug. Maar de nieuwste Europese gegevens bevestigen de algemene stabiliserende of dalende trend van het cannabisgebruik onder jongvolwassenen (15–34 jaar) zoals genoemd in eerdere **EWDD-jaarverslagen** (hoofdstuk 3, figuur 5). Enquêtes onder schoolkinderen (15–16 jaar) weerspiegelen deze daling (Health Behaviour in School-aged Children/HBSC survey 2006–10, tabel EYE-10).

Dalingen in het roken van tabak beïnvloeden mogelijk enigszins de cannabistrends in Europa, waar beide middelen doorgaans samen worden gebruikt (hoofdstuk 3, figuur 6). Een vergelijking tussen de laatste twee **ESPAD**-schoolenquêtes (2003 en 2007) in 23 EU-landen liet een algehele afname zien van het roken van sigaretten (van 33% naar 28%) en het cannabisgebruik (van 9% naar 7%) in de afgelopen maand. Andere mogelijke verklaringen zijn onder meer leefstijl, mode, vervanging door andere drugs en de huidige houding ten opzichte van de drug. Een recent **Eurobarometer**-onderzoek dat door de **Europese Commissie** in juli 2011 is gepubliceerd, toonde aan dat regelmatig cannabisgebruik door 67% van de jonge respondenten (15–24 jaar) als een 'hoog gezondheidsrisico' werd beoordeeld ⁽³⁾. De mate waarin beleidsveranderingen van invloed zijn op het cannabisgebruik, is een veelbesproken kwestie. De in het verslag gepresenteerde gegevens laten geen eenduidig verband zien tussen recente veranderingen in de drugswetgeving en de mate van cannabisgebruik (zie kader, hoofdstuk 3).

Regelmatig cannabisgebruik in Europa blijft een reden tot bezorgdheid: zo'n 9 miljoen jonge Europeanen (15–34 jaar) hebben in de afgelopen maand cannabis gebruikt. Jonge mannen lijken het hoogste risico te hebben om een frequente gebruiker van cannabis te worden (hoofdstuk 3, figuur 7), een factor die kan worden aangepakt met gerichte preventie maatregelen.

De behoefte van Europa aan cannabis komt tot uiting in de jaarlijkse inbeslagnames van de drug die ongeveer 700 ton bedragen (ongeveer 600 ton hars; 100 ton blad) (hoofdstuk 3, tabel 3) ⁽⁴⁾. In het afgelopen decennium was het Europese cannabisbeleid meer gericht op de directe inspanningen op het gebied van wetshandhaving tegen handelaren dan tegen gebruikers. Toch blijft het aantal overtredingen gerelateerd aan cannabisgebruik toenemen, wat duidt op een mogelijke discrepantie tussen beleid en praktijk (hoofdstuk 2, figuur 4).

Synthetische drugs — een in toenemende mate complexe markt

Eerdere **EWDD-jaarverslagen** hebben laten zien hoe leveranciers van 'legale psychedelica' de wetgeving steeds een stap voor zijn door snel nieuwe alternatieven voor verboden producten aan te bieden. Ook dit jaarverslag laat een vergelijkbaar kat-en-muisspel zien voor de precursoren, de chemicaliën die worden gebruikt voor de productie van drugs (zie kader, hoofdstuk 4).

Synthetische drugs, waaronder ecstasy (MDMA, MDEA, MDA) en amfetamine, worden in Europa illegaal geproduceerd uit geïmporteerde precursoren. Het jaarverslag laat zien hoe de producenten geperfectioneerde technieken toepassen om voorschriften te omzeilen die bedoeld zijn om oneigenlijk gebruik van deze precursoren te voorkomen. Deze technieken zijn onder meer: synthese van precursoren uit 'pre-precursoren' of vermomming ervan als niet onder toezicht staande chemicaliën om deze na het importeren weer om te zetten.

Recente schommelingen op de ecstasymarkt illustreren dit verschijnsel. Na succesvolle maatregelen om het oneigenlijk gebruik van de precursor PMK te beperken, lijkt het erop dat producenten diverse pre-precursoren,

waaronder safrol, als uitgangsmateriaal voor MDMA gebruiken. In 2009/2010 werden zo'n 1 050 liter safrol en oliën rijk aan safrol in beslag genomen, voornamelijk in **Litouwen**.

Na meldingen over een daling van het MDMA-gehalte in ecstasypillen, zoals gemeld in de laatste twee **EWDD-jaarverslagen**, zijn er nu indicaties dat er mogelijk sprake is van een nieuwe stijging van het MDMA-gehalte. Recente meldingen laten een toenemende beschikbaarheid van MDMA zien — zo zijn er in **Nederland**, het land dat het meest met de productie van ecstasy in verband wordt gebracht, hooggedoseerde pillen aangetroffen.

Ongeveer 11 miljoen Europeanen hebben ooit tijdens hun leven ecstasy gebruikt, waarvan 2,5 miljoen in het afgelopen jaar (hoofdstuk 4, tabel 7). En ongeveer 12,5 miljoen Europeanen (15–64 jaar) hebben ooit tijdens hun leven amfetaminen gebruikt, waarvan ongeveer 2 miljoen in het afgelopen jaar (hoofdstuk 4, tabel 6). Uit de nieuwste gegevens voor de vijfjaarstrend blijkt dat het gebruik van ecstasy en amfetaminen in het afgelopen jaar onder jongvolwassenen (15–34 jaar) globaal stabiel blijft of afneemt (hoofdstuk 4, figuur 8).

Europa is nog steeds de grootste producent van amfetamine ter wereld. Het aanzienlijke gebruik en aanbod van methamfetamine in Europa bleef van oudsher beperkt tot **Tsjechië** en **Slowakije**. Maar zoals gemeld in eerdere *jaarverslagen* lijkt methamfetamine nu steeds meer beschikbaar te komen in delen van Noord-Europa (bijv. **Noorwegen**, **Zweden** en **Letland**), waar het mogelijk voor een deel de plaats van amfetamine aan het innemen is.

Snelle opkomst van nieuwe drugs en toenemende interactie tussen 'legale psychedelica' en de illegale drugsmarkten

De snelle opkomst van nieuwe, niet onder toezicht staande psychoactieve stoffen (vaak verkocht als 'legale psychedelica') vormt een toenemend probleem, zowel in Europa als daarbuiten ⁽⁵⁾. Na het record van 41 nieuwe, in 2010 aan het **EWDD** en **Europol** gemelde drugs (ten opzichte van 24 in 2009), geven de vandaag gepresenteerde voorlopige gegevens voor 2011 geen indicatie voor een afname van het aantal nieuwe drugs. Tot nu toe zijn er in 2011 39 drugs gemeld via het **Europese systeem voor vroegtijdige waarschuwing** (EWS). Maatregelen om nieuwe drugs te identificeren zijn in toenemende mate proactief — via het EWS worden nu meer dan 150 drugs gemonitord (zie kader, hoofdstuk 8).

De laatste **EWDD**-nieuwsflits over onlinereetailers van 'legale psychedelica' (juli 2011) signaleerde een record van 600 onlineshops die zich uitsluitend toeleggen op de verkoop van psychoactieve producten ⁽⁶⁾ en liet ook een grote diversiteit aan nieuwe aangeboden producten zien. Meer sites leken ook een voorzichtiger beleid te hanteren via beperkingen ten aanzien van leveringen of disclaimers en waarschuwingen (bijv. gezondheid, juridisch).

De aandacht richt zich nu op de toenemende interactie tussen de 'legale psychedelica' en de illegale drugsmarkten. Niet onder toezicht staande psychoactieve middelen (bijv. mengsels van cathinonen, piperazinen of fenethylaminen) kunnen worden getabletteerd als ecstasy en worden verkocht op de illegale markt, terwijl het onder toezicht staande PMMA onlangs is aangetroffen in bepaalde producten die als 'legale psychedelica' werden verkocht. Mefedron, een drug die in de EU ⁽⁷⁾ onder toezicht staat, lijkt 'aan beide kanten te staan', waarbij het zowel online als 'legale psychedelische stof' wordt verkocht als, in bepaalde landen, via dezelfde illegale netwerken die worden gebruikt voor drugs als ecstasy en cocaïne.

De snelle verspreiding van nieuwe drugs dwingt de lidstaten sommige van hun standaardmaatregelen voor het drugsprobleem te heroverwegen en te herzien. In 2010 werd in zowel **Ierland** als **Polen** binnen korte tijd wetgeving aangenomen om de vrije verkoop te beperken van psychoactieve middelen die niet onder de drugswetgeving vallen. Andere landen hebben gereageerd via bestaande wetgeving inzake gezondheid en geneesmiddelen. De **Europese Commissie** onderzoekt momenteel hoe Europa nieuwe drugs monitort en aanpakt om ervoor te zorgen dat maatregelen actueel en adequaat blijven ⁽⁸⁾.

'De snel veranderende en aan toenemende globalisering onderhevige wereld waarin we leven, wordt weerspiegeld door een steeds sneller bewegende en samensmeltende drugsmarkt die zich snel lijkt aan te passen aan zowel bedreigingen als mogelijkheden,' aldus de toelichting van **Wolfgang Götz** bij de presentatie

vandaag. 'Dit komt niet alleen naar voren in het absolute aantal nieuwe drugs dat op de markt verschijnt, maar ook in hun diversiteit en in de wijze waarop ze worden geproduceerd, gedistribueerd en op de markt gebracht'.

De directeur concludeerde: 'We hebben behoefte aan een proactieve strategie waarmee we snel nieuwe drugs en opkomende trends kunnen signaleren zodat we kunnen inspelen op hun potentiële gevolgen. Ook moeten we onze maatregelen binnen Europa coördineren, want als we dit niet doen, zullen individuele nationale inspanningen waarschijnlijk ineffectief blijken te zijn. Deze twee factoren zijn cruciaal als we in dit zich snel ontwikkelende kat-en-muisspel niet voortdurend achter de zaken aan willen lopen'.

Opmerkingen

⁽¹⁾ De in het *Jaarverslag 2011* gepresenteerde gegevens hebben betrekking op 2009 of het laatste beschikbare jaar.

In dit persbericht vermelde figuren en tabellen zijn te vinden in het *Jaarverslag* of in het *Statistical bulletin 2011*:

www.emcdda.europa.eu/stats11

⁽²⁾ Binnenkort: EWDD-drugsprofiel inzake alcohol: www.emcdda.europa.eu/drug-profiles

⁽³⁾ Flash Eurobarometer 330 (2011) *Youth attitudes on drugs*: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_330_en.pdf
www.emcdda.europa.eu/publications/drugnet/online/2011/75/article1

⁽⁴⁾ Ontwikkelingen op de Europese cannabismarkt worden in detail besproken in een verwachte EWDD-Insight:
www.emcdda.europa.eu/publications/insights

⁽⁵⁾ In mei 2011 organiseerde het EWDD het eerste multidisciplinaire forum over nieuwe drugs:
www.emcdda.europa.eu/events/2011/new-drugs-forum

⁽⁶⁾ EWDD-snapshot, juli 2011 www.emcdda.europa.eu/activities/action-on-new-drugs

⁽⁷⁾ Zie Besluit van de Raad <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:322:0044:0045:nl:PDF>

⁽⁸⁾ Beoordeling van de Europese Commissie betreffende de effectiviteit van Besluit 2005/387/JHA van de Raad.
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005D0387:NL:HTML>

Informatie over alle *jaarverslagen*, producten, persberichten, diensten en activiteiten zijn beschikbaar op:
www.emcdda.europa.eu/events/2011/annual-report